

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Nebudíme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - II. část - atributy, pseudorytířství a mediatisovaná knížata

V rámci vysvětlení evropských trendů heraldiky a heraldického práva je vhodné zde uvést mé nedávné zkušenosti z návštěvy Švýcarska - země, která si dodnes uchovala svoji mimořádnou suverenitu, autoritu a tradici. Švýčari jsou hrdí lidé - jsou hrdí, ale ne pyšní či samolibý. Toto uvádím pro dokreslení zásadní otázky: Proč je Švýcarsko zaplaveno znaky a erby a ačkoliv je mnoho z nich šlechtických, ani aristokraté z vysokých kruhů a ve vysokých funkcích neužívali ani helmovní korunku?!

V rámci vysvětlení evropských trendů heraldiky a heraldického práva je vhodné zde uvést mé nedávné zkušenosti z návštěvy Švýcarska - země, která si dodnes uchovala svoji mimořádnou suverenitu, autoritu a tradici. Švýčari jsou hrdí lidé - jsou hrdí, ale ne pyšní či samolibý. Toto uvádím pro dokreslení zásadní otázky: Proč je Švýcarsko zaplaveno znaky a erby a ačkoliv je mnoho z nich šlechtických, ani aristokraté z vysokých kruhů a ve vysokých funkcích neužívali ani helmovní korunku?!

Užijme zde větu ze závěru naší minulé analýzy: „...dodejme, že není pro šlechtice hanbou, užije-li namísto korunky točenici, je však neoprávněným uzurpováním užívání korunky na znaku občanském.“

Vřele doporučuji navštívit křížové chodby například v Basileji nebo Kostnici. Naleznete tam desítky ba stovky náhrobků, z valné většiny opatřených též erby zesnulých. Jsou to náhrobky tak honosné, že si člověk položí jedinou otázku: Proč nad tím erbem není koruna?! Proč ani baron nemá nad přilbicí korunu helmovní, natožpak aby užil korunu baronskou?! A tato tradice je živá dodnes, šlechta žijící ve Švýcarsku je poměrně dobře zdokumentována v almanaších, které není vůbec obtížné nalézt v každé univerzitní knihovně německy hovořících zemí. Nejde však jen o koruny, ale drtivou většinu výše jmenovaných honosných kusů včetně hesel (viz první část tohoto článku). Mimo jiné se však setkáváme na naprosté většině švýcarských erbů s přilbicemi kolčími (které jsou dodnes vyhrazeny měšťanům a „občanům“) a nikoliv turnajskými. Vysvětlení může být prosté: i když měli občané vznikajícího Švýcarska postavení šlechticů, byli si dobře vědomi svého do značné míry nezávislého občanského statusu! A takový stav nevyžadoval korunu, coby symbol monarchie, panovnictví, symbol nadvlády. Švýčari si byli vědomi, že jsou do značné míry svobodní, že tvoří zemi bez monarchie, jsou si tedy též značně rovni, i když „někteří z nich jsou si rovnější“. Ti se odhodlali k přijetí erbů, ale v žádném případě se nesnažili změnit nově vznikající stát v monarchii, proto se tímto snadným symbolem přihlásili k občanství: neužívali koruny, ale čelenky čili točenice. To je symbol občanství! A nyní: Co žene nás, „národ v srdci Evropy“ k takové pýše, že se neustále snažíme i do našich občanských znaků „vecpat“ koruny, turnajské přilbice či jinak zveličit význam svého znaku?! Je to snad jakýsi komplex méněcennosti, který si kompenzujeme?! Proč se snažíme - jakožto občané - tvořit své znaky složité, dělené na mnoho polí, nepřehledné a konec konců doslova esteticky nehezké?! Znak není přehlídkou našeho curriculum vitae, ale výrazem naší osobnosti. Zde je namístě odcitovat slova mého přítele Dr. Krejčíře: Heraldika je morálním postojem člověka!

Rozdělíme-li štít občanského znaku na devět polí a domníváme se, že je to vpořádku, pak nutno říci, že devět polí štítu neměla ani mnohá říšská knížata! A zde je opět nutno odvolat se na heraldické právo, které jasně říká, že občanský znak nemá mít více než dvě pole - a pokud možno jen jedno! Ke starým erbům se vázaly erbovní pověsti, proto není těžké dohledat, proč má ve znaku ten či onen

šlechtický rod právě takový symbol. Vyznamenal-li se v boji s Turky, pak useknutá hlava Turka v erbu byla jasným symbolem. Drží-li se kdo jako vodítka pro erb svého jména, je to také jistě chvályhodné. Vznikají tak „mluvící znamení“, čili rod Bubnů má ve znaku buben, Rožmberkové (Rosenberg) měli růži a pan Kapr z Kaprštejna samozřejmě kapra... Co se však skrývá pod mnoha dnešními pokusy o osobní alias občanské erby, to si nedovoluji zde ani zmiňovat. Nyní se rozmáhá další nešvar: nad přilbici se sice umístí točenice značící stav občanský, ale nad ni se dá korunka – coby klenot! Člověka neznalého heraldických pravidel to samozřejmě oklame – vida korunku, řekne si: šlechtic! A když si navíc ještě někdo vymůže (resp. „je mu nedopatřením opomenuto zakázat“) turnajskou přilbici, pak je již na rozpacích i heraldik.

Budu-li „tolerance sama“, pak na korunu nad přilbicí by měl právo občan – člen řádu, na jehož vrcholu stojí nejméně kníže (vyloučeno je tedy „pasování na rytíře“ hrabaty apod., zde by bylo možno svolit k „přijetí do řad Rytířského řádu XY“ – ovšem obřad „pasování“ je natolik specifickým institutem, že k jeho provedení je zapotřebí souhlasu nejméně knížete či ještě vyššího šlechtice, který je představeným (či alespoň patronem) řádu. Taková osoba by navíc neměla být občanem ČR, aby nedocházelo ke zjištění, že „ač potomek knížat, kvůli zrušení šlechtictví knížetem býti nemůže“). Logická dedukce: Nikdo nemůže dát víc práv, než sám má (stará právnická poučka). Rytíři, svobodní pánové (na území bývalého Rakouska-Uherska nesprávně označovaní jako baroni) či hrabata nemají právo na změnu statusu osoby, tedy nemohou přeměnit občana ve šlechtice (ostatně, tím by suplovali stát – byla by to obdoba udělení poslanecké imunity či cosi podobného, což je při republikánském a demokratickém zřízení, v němž jsou si všichni rovni nepřipustné. I poslanecká imunita je jen na dobu mandátu, který mu byl udělen lidem!). Nota bene to nelze v zemi, kde je šlechtictví zakázáno. Koruna náleží šlechtici, přijetím do řádu (pseudořádu) se člověk šlechticem nestává. Naopak otázka zdá se býti jasnou u potomků šlechty, zvláště u těch, kteří žijí v zahraničí. Právo na užití plného erbu včetně korun atd. jim nelze upřít ani z heraldického hlediska.

Je zde nejedno značné nebezpečí. Nebudeme-li důsledně dodržovat „znakové právo“ a necháme se opít „pseudorytířskou“ představou (s tím, že „to přece nikomu nevadí...“), pak si musíme uvědomit, že vstupujeme do EU – do společenství, které je z poloviny tvořeno monarchiemi, a kde erb s korunou „něco znamená“! A Evropě budeme pro smích – bude nám zde pobíhat několik stovek „rytířů“ (tomu je tak již nyní!), kteří nemají o obsahu pojmu „rytíř“ ani tušení, ale byli natolik movití, že si toto naším dobrosrdečným ministerstvem vnitra schválené šílenství, snadno zakoupili. Zvláště trestuhodné je, provádí-li se takové „občanské pasování“ na církevní půdě! Nota bene, vydává-li se tam neoprávněně představený řádu za šlechtice s právem nobilitovat, tedy povyšovat – pasovat do rytířského stavu. Páchání takových činů je velmi dobře známo.

Výrazně menší námitky jsou proti „přijetí za člena Rytířského řádu...“ a tento je rytířem JEN v rámci dotyčného řádu. Slovem „rytíř“ se zde označuje „člen“. Jakmile by však mohlo dojít k zaměnitelnosti s „rytířem“ jakožto šlechticem, klamání společnosti (i „pasovaného“) je zde zřejmé. Mnoho novodobých „řádů“ předstírá, že adept se vstupem do této organizace stane šlechticem – o této možnosti nelze z pohledu právního řádu ČR vůbec uvažovat, z pohledu heraldického práva by bylo lze toto uskutečnit jen ve výše uvedeném případě, kdy v čele řádu stojí osoba k takovému aktu způsobilá (nejméně kníže, ideálně ze zahraničí, resp. ze země, kde není šlechtictví zakázáno a k tomu ještě příslušný ke stavu knížat zvaných od roku 1825 jako „mediatisovaná knížata“. Do této skupiny patří na základě kabinetního reskriptu ze dne 9. září roku 1825 taxativně stanovený seznam rodů (byl jim přiznán titul „Jasnost“ (Durchlaut), byly to rody dříve říšské, tou dobou v knížecím stavu usedlým v Rakousku. Tyto rody byly nejbližší císaři a o jejich faktické i právní roli lze „v bezkrálí“ poměrně úspěšně spekulovat). Jednalo se o rody nebo hlavy následujících rodů: knížata z Auersperka, Colloredo-Mansfeld, z Dietrichteina, Esterházy, Kounic-Rietbergů, Khevenhüllerů, z Lobkowitz, z Metternichu, Rosenberka, Schwarzenbergu, Starhemberka, Trautmannsdorfu a z Windischgraetzu. Jmenované rodiny jsou „pohrobky palatinátu“ – právního institutu, o kterém bude vhodné pohovořit samostatně – v další části našeho exkurzu.

Je na místě připomenout německou právní úpravu, která trestá neoprávněné užívání šlechtických symbolů (nošení řádů imitujících šlechtictví) až odnětím svobody na tři měsíce. Naopak „řádne

šlechtictví“ není pochopitelně vůbec sankcionováno – je to uznávaný právní institut, druh osobnostních práv. Co je a co není šlechtickým řádem se poměrně striktně konzultuje se Svatým Stolicem, který má o daných organizacích značně dobrý přehled. A to samozřejmě nejen o těch, které jsou založeny na myšlence římsko-katolické, ale obecně na křesťanství (a nelze ustanovit rytířský řád v rámci Evropy bez uznání a přijetí křesťanských myšlenek – především proto, že samo evropské rytířství bylo „postaveno“ na křesťanství a boji proti nekřesťanským výpadům, jakož i obraně Božího hrobu etc.). Takto Vatikán například zpochybňuje „rytířství“ (rozuměj „oprávněnost k rytířství“) i u takových řádů, jakými je Řád Sv. Stanislava, jehož vývoj je značně problematický (od rozdělení Polska byl pod ruskou nadvládou, definitivně zanikl na počátku 20. století, přičemž před několika lety byl opět „vzkříšen“. Toto společenství bylo značně nadějně, zvláště v Čechách, neboť zde v jeho čele stál před dvěma lety zesnulý profesor Vladimír svobodný pán Reiský z Dubnic, ovšem jak lze dočíst v oficiálních stanoviscích Svatého Stolce, visí i nad Řádem Sv. Stanislava mnoho otazníků, nejasností a nebyl zařazen mezi historicky uznávané řády).

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prováděcí nařízení Komise \(EU\) č. 305-306/2012 ze dne 10. dubna 2012](#)
- [Právní symbolika v podání T. Hobbese](#)
- [Nezávislé regulační orgány \(stručný nástin problematiky\)](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás X. část – možné erbovní spory v ČR dnes](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás IX. část – „Smluvní příbuzenství“ a továrny na erby](#)
- [Etika především](#)
- [Právo, pohádky a kultura sebelásky](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás - VIII. část – Erbovní spory](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VII. část – Málo známé dokumenty, deklarace české šlechty 1938-1939](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás VI. část – Zadarmo to nebude, právo na místo](#)
- [Nebudme hloupí aneb o heraldickém právu u nás V. část – Nebijte dámu aneb heraldická etiketa](#)